

Rätt väg och sidostig : [ord till ungdom om frieri, förlofningar och äktens...

Lundell, Johannes

78 G a Br.

National Library
of Sweden

*Urbens
Hus
1898*

RÄTT VÄG *
OCH
* SIDOSTIG

ORD TILL UNGDOM OM FRIERI, FÖRLOFNINGAR
OCH ÄKTENSKAP

AF
JOH. LUNDELL.

Pris häftad 50 öre, bunden i kloth. 1 kr.

LYSEKIL.
UTGIFVARENS FÖRLAG.

1898

Kungl. biblioteket

0 0000 000053934

RÄTT VÄG OCH SIDOSTIG

AF

JOH. LUNDELL.

*På rätta vägen vinnes lif, men
sidostig bär till döden.*

LYSEKIL,
UTGIFVARENS FÖRLAG, 1898.

STÅNDEN I HJÖRNINGEN

ASKERSUND 1898,
A. E. ANDERSSONS BOKTRYCKERI.

Inledning.

n väg, som man aldrig förr färdats, behöfver man noggranna underrättelser om för att kunna undgå förefintliga misstag och faror samt komma oskadd och rätt fram till målet.

Många farliga sidostigar finnas på de ungas färd till äktenskapets beryktade stad. Orden uti ordspr.-b. 12: 28: "På rätta vägen vinnes lif, men sidostig bär till döden," hvilka ord jag har valt såsom motto, för hvad jag här nedan vill säga, äro mycket beaktansvärda och betecknande.

Samma ord kunna belysas af följande ex.: Antag att du under stark vind skall segla genom en skärgård, som är uppfylld af många ref och undervattensklippor. Huru nödvändigt är det icke då att följa den rätta farleden.

Det är vanvettigt att i storm eller mörker och dimma fara fram i okända farvatten utan säker lots eller utan stor försiktighet. Är vädret gynsam, så måste man likväl mycket noga gifva akt på sjökartan, som utvisar hvar båten kan säkert gå fram till rätta målet och styra därefter.

Den som antingen drucken och öfvermodig eller eljest tanklös icke styr sin båt rätt, möter snart undergången. Så förhåller det sig ock med hvarje person, som oförsiktigt handlar i frieri och förlofning. Det kan möjligen gå väl, men det är förfärliga vågspel, som ofta sluta med fördärf på olika sätt. Ni torde själfva påminna eder några ex. bland de många som finnas. Tagen varning, unga vänner, af dem, som nu lefva med brustna hjärtan och svikna förhoppningar, hvilka gå ned i förtidig graf för sitt oförstånd eller öfvermod uti frieri och giftermål!

Gud förläne sin ledning och hjälp åt alla, som med uppriktigt allvar af allt förstånd, håg och kraft söka den rätta vägen!

Vi vilja nu närmare betrakta ämnet på följande sätt:

I. Äktenskapets berättigande.

Hvarje till mogen ålder kommen person, man och kvinna, som äger hälsa och verksamhetsförmåga att kunna uträtta livets nödvändiga fordringar och då ingen särdeles kallelse förbjuder detta, bör gifta sig.

Af trenne särskilda ting finner jag att hvarje till mogenhet kommen man är uppmanad att förskaffa sig sin egen hustru:

1. Skaparens ord och verk påbjuder detta.

Gud låter ungefär lika många män och kvinnor födas på jorden och visar därmed, såväl som genom sina ord, att de äro ämnade för hvarandra till makar. Gud sade rörande Adam: "Det är icke godt att mannen är allena." Till man och kvinna skapade Gud människan och sade: "Föröken eder och uppfyllen jorden!" "Därföre skall en man öfvergifva fader och moder och blifva när sin hustru och de två varda ett kött."

I 1 Tes. 4: 3, 4 heter det af Paulus: "Detta är Guds vilja, eder helgelse, att I afhållen eder från skörlefnad och att hvar och en af eder vet att förskaffa sig sin egen hustru, i helgelse och ära."

2. Alla visa tänkare och lagstiftare öfver allt på jorden hafva insett äktenskapets både tillbörlighet och nödvändighet samt uppmanat sina samtida att ingå äktenskap.

Vi erinra om sådana som Sokrates, Plato och Aristoteles, hvilka, påpekade att äktenskapet är en af naturen hvarje människa ålagd plikt, som nödvändigt bör uppfyllas.

Ur den aktningssvärde A. Debays bok, "Tankar om äktenskapet", till svenska språket öfversatt af Med. Dr. A. Bergstrand, vill jag i denna punkt citera följande:

"Perserna visade fäderna till starka familjer ära och

gåfvo dem belöningar. I deras heliga böcker läste man med stora skriftecken: "Att uppfostra barn, att plantera ett träd, att bruka sin jord äro förtjänstfulla och Gud behagliga verk".

Assyrierna och babylonierna voro genom lagen nödgade att gifta bort sina döttrar, eljest blefvo de utlämnade till fienderna.

Hos egypterna var det ogifta ståndet utsatt för ett sårande förakt, under det att fruktsamheten mottog glänsande hedersbetygelser.

De mosaiske lagarne uttalade sig uttryckligen emot det ogifta ståndet; de afskilde alla ogifta ifrån Israels folk, och deras namn plägade blifva utstrukna ifrån de offentliga listorna. De ofruktsamma fruarna suckade i djup glömska, och man betraktade dem, som om de icke funnos till. De unge äkta männen hade under det första året af sitt äktenskap det företrädet att vara befriade från militärtjänst. Allt verkade hos det judiska folket tillsammans att brännmärka alla dem, som af fri vilja valde det ogifta ståndet. Moses Maimonides har öfverlämnat till oss den hebräiska lagstiftarens grundsats: "Den som åt det israelitiska folket har skänkt en människa mer, har förvärfvat sig Guds välvilja och gjort sig förtjänt om folket".

Platos lagar fördrogo det ogifta ståndet ända till åldern af 35 år för männen och till 25 år för kvinnorna; men efter denna ålder var hvarje man, som vägrade att gifta sig, utesluten från ämbeten och förlorade i församlingarne sin rösträtt.

De romerska lagarne, affattade efter grekiska mönster, brännmärkte ävenledes det ogifta ståndet genom mer eller mindre stränga straff. — En romersk borgare kunde hvarken upprätta ett testamente eller aflägga en vittnesed utan att förut hafva besvarat den frågan: På heder och samvete är du gift? Om han icke kunde besvara denna, som sig borde, blef han afvisad. Cæsar hade tänkt utfärda en lag emot det ogifta ståndet och för belöningar till uppmuntran att ingå äktenskap. Det tragiska slut, som denne store man fick, hämmade utförandet däraf.

Lykurgus visade i sina lagar öfver det ogifta ståndet en exempellös stränghet: De ogifta voro höljda med skam, uteslutna från alla borgerliga och militära ämbeten, till och med från skådespelen och de offentliga lekarne; vid vissa fester utsatte man dem för folkets åtlöje; man förde dem nakna omkring platserna, man lät dem knäböja på altartapporna vid den fruktsamhet skänkande Venus, och fruarne piskade dem med ris, spottade dem i ansiktet, för att hämnas den natur, som de kränkte.

Om man genomläser historien, så öfverraskas man af den allmänna öfverensstämmelsen hos de gamla folken i afseende på deras uppfattning af äktenskapet och äfven den ära och aktning, som denna institution hos dem var omgifven af. Lagarne stiftades alltid emot det ogifta ståndet och för äktenskapet, ända tills Konstantin, behärskad af munkarnes ande, började uppträda däremot. — Senare bestämde kyrkan, som i cölibatet såg ett intresse för sina medlemmar, att det ogifta ståndet och följaktligen ofruktsamheten skulle vara ett heligare stånd än äktenskapet och fruktsamheten. Trots denna bestämmelse, är det icke desto mindre ett konstateradt faktum, att cölibatet blott då slår djupare rötter, när sederna äro stadda i upplösning och en tygellös lyx härskar, alltså i tider af förebud till folkens undergång. Och såsom ett öfvertygande bevis jämföre man Grekland på Leonidas' tid med det byzantinska kejsarriket Rom under republikens tid med Rom under Caligula.

Att det finnas sådana som af egoism, och för att bättre kunna hängifva sig åt könsutsväfningar, förblifva ogifta, det kan man nog begripa; att det finnes människor som, drifna af en brännande äregirighet, af ett starkt begär efter makt, förblifva ogifta, det är också ganska begripligt; och i vår civiliserade tid kallas det att inskränka den individuella friheten, om man pålägger sig äktenskapets tvång. Men det bör vara lagens uppgift att på allt sätt gynna ingäendet af äktenskap och att höja sedligheten genom att brännmärka det ogifta ståndet.⁴

3. *Individerna själfva, såväl som samhället, har fördelar af äktenskapet.*

Gud skapade människan, man och kvinna, att de skola parvis lefva tillsammans, föröka sig och tillsammans vinnlägga sig om att väl uppfostra sina barn. Barns uppfostran kräver det helga familjelifvets band. Kvinnan, om hon äfven hade ekonomiska resurser till föda och kläder åt barn, aflade utom äktenskap, är vanligen i sin natur ej mäktig att ensam rätt styra barnens naturanlag. Oäkta barn blifva därför vanligen mera sedeslösa än andra. Oäkta barn är i många flera afseenden en stor onaturlighet och olycka.

Sålunda böra man och kvinna i äktenskap vara förenade till ett med hvarandra för äfven sina afkomlingars goda uppfostran.

Man och kvinna hafva ock för sig personligen psykiska såväl som fysiska behof af hvarandra. En god maka förmår att bättre än någon annan lugna och uppmuntra mannens ofta hårdt anlidade själiska krafter. Förtroendet makar emellan skänker stor styrka åt bådas själar och bidrager äfven ofta till deras kroppars ömsesidiga bästa.

Jag vill äfven här citera några kraftiga rader ur förut anförda författares bok, "Tankar om äktenskapet":

"Etiker och lagstiftare äro enige om att beteckna det ogifta ståndet icke blott som en arg fiende till befolkningens uppehållande och förökelse, utan äfven såsom fördärligt för sederna. De veta af erfarenheter, att äktenskapet gör människorna visa, och att ju flere gifta det finnes i en stat ju färre förbrytelser begås. De, hvilka stå på religiös grund, lära dessutom, att skaparens vilja icke var den, att människan skulle vandra ensam öfver den på pröfningar så rika jorden för att komma till de utvaldas boning; att, om Gud skapat man och kvinna, detta i motsats härtill skedde därför, att de skulle vandra tillsammans parvis, och att det är en smädelse emot skaparen att aflägsna sig ifrån denna lag.

Med de vise från alla tider och alla länder kommer sålunda författaren till den slutsatsen, att coelibatet är en skamfläck för vår civilisation, äfvensom att det ogifta ståndet, utgången ur ett fritt beslut, är den skamliga verkan af själfviskhet eller af lusten för ett utsväfvande lif, hvilket

alltid måste föra med sig bittra frukter. Man må se på dessa ogifta, som draga genom världen såsom väsen, hvilka förrira sig från den af naturen betecknade vägen, bleka och kalla själar, merändels känslolösa hjärtan, hvilka blott tänka på sitt eget välbefinnande och blott känna köpta njutningar. O, om sådane blott en gång kunnat kasta en blick in i familjelivets förtroliga lycka, då skulle de helt säkert hafva uppgifvit sitt kallt färglösa lif för ett af värme och kärlek genomstråladt.

Man må se dessa gamla ungarlar på deras ålderdom öfvergifna, oroliga, med sorgfyllda rynkor i pannan och ånger i hjärtat; de hafva icke lärt känna de heliga familjekänslorna. — De äro i händerna på egennyttiga tjänare eller prisgifna åt hushållerskor, som bestjåla dem, som göra sig till deras härskarinnor och pålägga dem sin vilja. Om någon besöker dem, så är det brorsbarn, sidoanförfvänder, hvilka vilja göra sig underrättade om döden ännu icke har fattat tag i sitt byte. Då känna de tillvaros hela tomhet. De ömma omsorgerna af en maka, de af naturtvång härstammande smekningarne af barnen skola icke värma deras kalla kinder; en vänlig hand skall icke tillsluta deras ögon.

Ack om de kunde börja sitt lif på nytt, de skulle helt visst söka sig en hustru; men nu är det försent. De begråta den dystra öfvergifvenhet, i hvilken de skola dö, förbanna det ogifta lifvet och stiga ner i grafven.“

Må hvarje giftasvuxen man klart inse fördelarna af att skaffa sig sin egen hustru och därigenom äfven bereda en af det kvinliga könet såväl som sig själf den heder och lycka, som följer med det äktenskap, hvilket ingås mellan tvänne för hvarandra passande personer!

Vi skola nu betrakta

II. Några viktiga villkor för både mannen och kvinnan att beakta vid val af person till sin andra hälft.

Att icke alla äktenskap äro lyckliga hafva vi redan uti inledningen erinrat om och i hafven troligen sett sådana uti eder omgifning.

Af vikt för eder såsom ungdom är det, att I i rätt tid undviken det, som leder bort från lyckan och att I beakten och gören det, som kan förädla och föröka lyckan uti det hvarom vi nu tala.

Hvad jag härvid vill kraftigt betona är:

1. *Var försiktig uti frieri och förlofning!*

“Försiktighet skall vaka öfver dig, klokhet beskydda dig och rädda dig ifrån ondskans väg, från den som smider ränker, från dem som öfvergifva det rättas stigar och gå på mörkrets vägar, från dem som glädjas åt att göra ondt och fröjda sig åt ondskans ränker, hvilkas stigar gå i krok och som äro slingrige i sin gång. — Och hon skall rädda dig från annans hustru, från främmande kvinna, som talar hala ord, som öfvergifver sin ungdomsvän och förgäter sin Guds förbund. Ty hennes hus sänker sig ned emot döden, och hennes stigar gå till skuggornas hem. Af alla hennes gäster vänder ingen åter, och ingen kommer in på lifvets vägar. — På det att du må vandra på de godes väg och hålla dig på de rättfärdiges stigar.”

Ordspr.-b. 2: 11—20.

Att förhastast sig uti affärer, tal och skrift är en fara, som för många är mycket betecknande, men af alla äkten-skap, som finnas, är en mycket stor del mer eller mindre olyckliga i sin tillvaro, emedan personerna förhastade sig i frieri och förlofning.

Jag ser trenne naturliga skäl för att här uppmana eder, unga vänner, att vara mycket försiktiga härutinnan.

a) Ty kärleken är stundom blind.

Det som allmänt benämnes kärlek härflyter från olika källor. De lägre parningsdrifterna, som likna djurens parningsdrifter, föra allt för många personer till frieri, förlofning och äktenskap och detta sker under namnet kärlek. Sådan kärlek är minst sagdt blind. En person, man eller kvinna, upptänd af nämnda låga begär, begär lätt stort fel

i val af sällskap för lifvet. Därföre är mycken försiktighet nödvändig däremot. Vidare:

b) Skönhetens makt att förrycka känslan.

“Skönhet“, säger en författare, “vid detta ord klappar hjärtat och ögat lyser till af beundran, ty i själfva verket utöfvar skönhet öfver alla väsen sin milda spira; hon öfverväldigar dem som äga stränga grundsatser, kommer de likgiltigaste att flamma upp, gör de hårdaste veka, ställer den vise liksom dären, den starke liksom den svage under sitt herravälde. Skalderna låta skönheten nedstiga från himlen och afguda den; bland alla ett väsens egenskaper är hon den mest glänsande, men också den förgängligaste. Skönheten mottog hos alla folk och på alla tider ett dyrkande af hyllning och ära, ty hon framkallar kärleken och kärleken är världens härskarinna.“

“Den fysiska skönheten är en framstående egenskap synnerligast för ungdomen, som idealiserar den tillbedda personen.“

En annan person, som offentliggjort sina tankar rörande frierier och förlofningar bland ungdom, säger sålunda:

“Med fara att bli alltför vidlyftig, känner jag att jag måste göra en afvikelse från mitt hufvudämne och betrakta en eller två af de mera framträdande faror, som möta de unge — ja, och de gamla med — då de skola välja en följeslagare genom lifvet. Jag kan med rätta beskrifva dem såsom klippref, mot hvilka en stor del kristna ha strandat och sålunda fördärfvat hela glädjen och nyttan af sitt senare lif.

Den första fara, som jag bemärker, är hvad man på hvardagsspråket kallar “att se bra ut“ — d. v. s. att man låter sitt val bestämmas af utseende. Någoting tjusande i ansikte, hållning eller röst verkar tilldragande och behagar, samt leder först till vänskapligt umgänge och förtrolighet, sedan till en förlofning och slutligen till äktenskap.

Nu är ett behagligt och vackert ansikte ingalunda att förakta, och om det åtföljes af goda egenskaper, må det ju med urskillning eftersträfvast, och då det vunnits, tillbörligen uppskattas. Men den, som låter påverka sig af ett

vackert utseende utan dessa gedignare egenskaper, som ensamt framkalla bestående aktning och leda till varaktig lycka, skall förr eller senare finna att han begått ett ödesdigert misstag, för hvilket han skall bli nödsakad betala ett dyrt pris i framtiden. Då man känner sig tjusad på detta sätt, vore det väl om man mindes:

Attalljordisk skönhet med nödvändighet snart måste vissna och förgå. Några få år allra längst, och kindens rosor skola förblekna, de klara ögonen skola mista sin glans och den ungdomliga gestalten sin spänstighet.

Nej! Det måste finnas någonting mera varaktigt och bestående, hvarpå den framtida lyckan bör byggas, än den mänskliga kroppen, äfven där den som mest närmar sig till fullkomlighet.

Vidare bör det ihågkommas, att kroppslig skönhet snart förlorar sin tjusningskraft, om den icke är förenad med mera värderika och varaktiga egenskaper. Det vackraste landskap upphör att behaga, sedan man länge beskådat det, och på samma sätt är det med de skönaste anletsdrag, för så vidt de icke påminna oss om egenskaper, som tillhöra det högre och ädlare sjäslifvet.

Det är sorgligt, men tyvärr alltför vanligt inom äkten-skapens historia att finna män, som öfvergifva vackra hustrur, med hvilka de blifvit förenade genom de heligaste band, för att skänka företräde åt kvinnor af vida mindre fördelaktigt yttre. Och det samma kan sägas om kvinnor som om män. Saken är helt enkelt den, att den yttre gestalten, huru mycket den än i början tjusar, har föga makt att kvarhålla och tillfredsställa hjärtat, i jämförelse med hvad de öfriga och starkare delarne af vår natur hafva.

Yttre skönhet, som så lätt förrycker våra sinnen, är ingalunda bevis på goda egenskaper, fastän detta stundom följes åt, därför är stor försiktighet härvid af nöden för de unge, som önskar godt följ genom lifvet. Och vidare:

c) Rikedom bedrager. "Girighet är en rot till allt ondt," säger den heliga skrift. På alla områden är detta värdt uppmärksamhet, så att man vakar med försiktighet emot äfven detta onda.

Många lockas att ingå bekantskap och äktenskap med en annan person blott genom rikedomens förespeglingar. Till ex.: En flicka gifter sig med en man för hvad han har och hvad han lofvar att slösa på henne, men icke för hvad han är. Han är icke i karakter och religion, hvad hon önskade, men han lofvar att hon skall få bo i ett större hus, få fina kläder och tjänarinnor att befalla öfver etc. Detta är bedårande. Och tusende och åter tusende hafva därigenom blifvit olyckliga i äktenskapet, olyckliga för tid och evighet genom bedrägeriet af rikedom.

Om du, unge vän, står i en sådan fara eller kommer dit, så lät varna dig i tid, att icke äfven du blifver en olycklig ibland de olyckliga.

Hvad jag här framhållit gäller både män och kvinnor.

Det andra villkoret, som jag mycket kraftigt vill betona för att blifva lycklig i äktenskapet, är:

2. *Följ icke lättroget yttre vinkar och rekommendation till frieri och äktenskap, utan undersök själf grundligt genom alla till buds stående medel, om den ifrågavarande förbindelsen är lämplig för dig eller ej.*

Jag rekommenderar visserligen åt eder, unga vänner, att rådgöra med edra föräldrar eller målsmän och höra samt pröfva deras åsikter om eder tilltänkta förbindelse, men jag varnar eder allvarligt för att utan egen insikt foga eder efter anhörigas eller andras föreställningar i fråga om val af make eller maka; ty det har för stor risk med sig för eder själfva att blott göra efter audras önsknings, tycken och förespeglingar. Ni måste lära eder att i synnerhet uti ifrågavarande sak själfva handla försiktigt och med klok öfverläggning, om resultatet skall blifva till eder egen belåtenhet.

Jag råder hvar och en mycket allvarligt: Undersök själf ditt ideals själsfrändskap; om föremålets själ passar att lefva ihop med din egen själ!

Själssympatien mellan makar är viktigare än allt annat, som de hafva gemensamt.

O, så illa, att så många bland alla samhällsklasser förbigå detta så viktiga villkor för lyckligt äktenskap!

Gräsliga kval, orsakade af just detta förbigående, härska därför nu inom många familjer, hvilket du bör i tid vakta dig för.

Hufvudsumman af allt hvad jag i föreliggande ämne har att säga är: Förgät icke, unge vän, innan du knyter ett för lifvet opplösligt band, att *förcissa dig säkert om, att den person, som du ämnar göra ett dylikt förbund med, äger en för dig passande själ, med hvilken du i både ljuft och ledt kan sympatisera, tro, hoppas, älska och arbeta tillsammans i lifvets alla förhållanden.*

Härvid vill jag äfven erinra dig om, att det för ett lyckligt äktenskap är nödvändigt att allvarligt söka Guds ledning och följa hans föreskrifter. "Herrens fruktan är en lifvets källa till att undvika dödens snaror." "Förtrosta på Herren af allt ditt hjärta och förlita dig icke på din egen klokhet!" "Den som fattas visdom han bedje af Gud, men han bedje i tron, intet tviflande!"

Såsom måttstock hafva visa och goda män påpekat, att tre ting böra öfverensstämma med hvarandra för att man skall vara viss om att ens företag icke skall vara olycksbringande. Dessa tre ting äro: a) Att saken, det gäller, icke är stridande emot Herrens uppenbarade ord. b) Att man äger full visshet inom sin egen själ, att det ifrågavarande bör göras. c) Att omständigheterna i det yttre samstämmigt vittna om att saken är god. När alla dessa tre ting peka åt samma håll, kan man tryggt handla, men om någon tvetydighet finnes uti något af det angifna, så bör man stanna och undersöka, hvarföre icke allt är harmoniskt.

Guds ord och den egna vissheten skall man aldrig handla i strid med, ty då går man säkert till olycka och döden.

Omständigheterna i det yttre äro stundom invecklade, så att det är svårt att alltid därigenom finna det rätta. Till ex.: En person älskar en annan och är älskad tillbaka, i den renaste mening, men föräldrar och anförvandter hafva antiparti emot de älskandes förening. Det gäller då att med mycken noggrannhet och stor försiktighet undersöka

dessa omständigheter, hvarföre de anhöriga äro emot frieriet. Om det då uppenbaras att anförvandterna af blott otillbörliga skäl, såsom af girighet eller rangskillnad, vilja förhindra dem, som i öfrigt äro passande för hvarandra, att gifta sig, då böra dessa omständigheter icke få ointetgöra de älskandes förening, fastän tiden kanske måste framsträckas för deras äktenskap.

Ännu en annan vink vill jag gifva, att I uti äktenskapet skolen få största möjliga lycka, och denna är:

3. *Använd friertiden mycket till att förebygga misshälligheter för äktenskapstiden!*

Det ligger så nära till hands för älskande, som ämna ingå äktenskap med hvarandra, att när de blott då och då träffas, tillbringa frieristunderna under blott lek.

Leka har sin tid. Det är dock nödvändigt, att de älskande under frieriet grundligt resonera med hvarandra om sitt kommande familjelif. Sådant allvarligt resonemang leder möjligen till somliga frieriers upplösning eller som det vanligen uttryckes — "slut emellan de båda," men detta är ingen olycka för någondera af kontrahenterna. Ack, att många frierier slutade genom sådana samtal! Då skulle antalet olyckliga äktenskap blifva mindre.

Det är bättre att uthärda en mindre smärta än en större. Om fästmannen och fästmön har så olika idéer om huru det bör vara inom en familj, att de genom allvarliga samtal därom få motvilja för hvarandra, är det i sanning en lycka, om de aldrig genom äktenskap blifva förenade. De som verkligen passa till äkta makar, känna sig ej mindre dragna till hvarandra genom diskussioner om hemmets omständigheter.

Någon har sagt, att en skäppa salt borde af de älskande uppätas tillsammans innan de gifta sig. Det ligger en värdefull lärdom uti dessa ord, som bättre borde beaktas än som oftast sker.

Unge vänner! I bören under friertiden samtala med hvarandra om edra lika och olika idéer, både om familjeförhållandena och annat, om alla möjliga och omöjliga omständigheter uti det hvardagliga lifvet och om eder tro på

Gud och på Herrens ord samt alls icke förglömma att diskutera om huru barn icke böra uppfostras — märk att jag säger, huru barn *icke* böra uppfostras. Af stora skäl säger jag detta.

Därigenom förebygges många tråkiga stunder för framtiden.

Det händer icke så sällan inom äktenskap att både kvinnan och mannen vilja hafva sin vilja fram och båda tänka och kanske säga: "jag har lika stor rätt att få min vilja fram som du din." Af sådant kan svåra strider uppkomma. Därföre bör sådant förebyggas, att äktenskapet må blifva så ljust som möjligt.

Jag vill avsluta denna afhandling med att anföra några yttranden af framstående män härom:

Boot, general för frälsningsarmén, säger i "Stridsropet", under rubrik: "Hvardagsreligion", om fririer och förlofningar sålunda: "Om vi antaga att både förnuft och religion påpeka önskvärdheten af ett äktenskap, hvad är då närmast att göra? Nästa steg, synes det mig, är att i ditt eget sinne fastställa en måttstock för den makas egenskaper och karaktär, som med sannolikhet skall vara i stånd att främja din framtida lycka och bistå dig vid fyllandet af lifvets stora uppgift.

Om en man reser till en marknad för att köpa en häst, bildar han sig en föreställning om hvad slags djur han behöfver, innan han begifver sig åstad. Om han går ut för att hyra rum, öfverväger han noga i sitt sinne husrudan bostad han vill ha. Om ett fruntimmer vill ha en tjänstflicka att biträda henne vid husliga göromål eller passa upp henne, gör hon sig ett bestämdt begrepp om den tjänares beskaffenhet och duglighet, som hon vill ha.

Borde icke en man eller kvinna bilda sig ett ideal om hvad som fordras hos den person, som skall fylla en så nära, så öm och så viktig ställning, som den af en man eller hustru?

Isynnerhet bör detta vara angeläget, i betraktande af att detta är en förening, som måste räcka så länge lifvet varar. Om hästen, sedan den blifvit försökt, icke visar sig

vara lämplig, kan landbrukaren, som köpt den, sälja den igen och skaffa sig en annan. Om hyresgästen känner sig misräknad på lägenheten, sedan han bott där någon tid, kan han flytta därifrån, eller om tjänarinnan icke visar sig motsvara sin frus förväntningar, kan hon utbytas mot en annan. Men skulle en man eller hustru finna, att de ha misstagit sig i sitt val, fins det intet alternativ för dem. Denna förening måste räcka, ända tills den upplöses genom döden. Här gifs intet rum för ånger.

Jag vill därför tillråda hvar och en, som detta rör, att genom bön och eftertanke bilda sig i sitt eget sinne ett lefvande porträtt af det slags man eller kvinna, som synes dem blifva lämplig till följeslagare genom lifvet, eftersom det måste vara en den mest obehagliga erfarenhet — nej, för mången en förfärlig smärta — att vakna upp, efter sedan det äktenskapliga bandet blifvit knutet, och finna att ett ödesdigert misstag blifvit begånget — ett misstag som endast döden kan afhjälpa.“

“När man blifvit öfvertygad om visligheten och önskvärdheten af ett äktenskap, eller när frestelsen att ingå en förlofning uppstår, böra åtskilliga ting tagas med i räkningen. Dessa synas mig så viktiga, att jag vill anföra dem till nytta för hvar och en, som möjligen uppnått detta särskilda skede i sin historia.

1. *Frieri bör anses såsom en allvarsam sak.* Kom ihåg att ingen enda handling i ditt lif skall befinnas bära så rika frukter, antingen af lycka eller olycka, som det steg du har i sinnet att taga; att om den maka du har i tankarne icke är passande, vore det tio tusen gånger bättre att du gäfvade den afslag eller lämnade tanken på den samma, äfven om du aldrig skulle få något annat giftermålsanbud eller tillfälle till äktenskap i hela ditt lif.

2. *Anförtro dig uppriktigt åt Gud för att få hans ledning i denna sak* och bed att hans visdom må styra ditt omdöme och föra dig till ett rätt beslut, och sätt dig i sinnet, att hvad hälst han skall uppenbara för dig såsom varande det bästa för dig själf och för hans rike, skall du göra det, kosta hvad det vill och hvad som än må hända.

3. *Var besluten att vid ditt afgörande låta leda dig af ditt omdöme snarare än af dina känslor, intryck, intressen, vänners råd eller hvad eljest det må vara.*

4. *Inlåt dig på inga villkor i någon kärlekshandel, undantagande med afsikt att ingå äktenskap. Låt dig icke inledas däri under någon som helst förevändning, förrän du har orsak att tro, att ett giftermål med den person, som du sällskapar med, är möjligt och önskvärdt.*“

I Debays bok, "Tankar om äktenskapet," heter det:

"Innan man binder sig genom en ed, hvilken lagen gör oupplöslig, är det af vikt att använda alla möjliga medel för att träffa ett godt val. — Detta val måste grunda sig på flera egenskaper. Några af dessa stå i samband med det fysiska, med hälsotillståndet: andra med den sedliga karaktären, böjelserna, ägandet, den sociala ställningen o. s. v. I själfva verket, under den tid, som är egnad åt frieriet, har man att undvika tvänne klippor: den första är passionen, som förblindar de unga människorna och beröfvar dem hvarje öfverläggning med afseende på de för den äktenskapliga lyckan erforderliga egenskaperna; den andra klippan, den olyckligaste, är sökandet efter pänningar, girigheten. — De, som beherrsкас af denna, se blott efter en rik hemgift. — De ikläda sig en hycklande mask, och blott allt för ofta lyckas det för dem att gifva sig ett sken af hvad de icke äro. Och i verkligheten hafva också i våra dagar, då sökandet efter guld uppnått en sådan höjd, då sträfvandet efter rikedom, böjelsen för lyx och vällefнад är så starkt utpräglad, de fleste individer antagit lögnens språk istället för sanningens. — Deras ögon, deras mun, deras leenden och alla deras yttre betygelser af godhet, mildhet och kärlek äro blott hyckleri. Guld det är det, icke personen, som de begära. Därifrån härleder sig denna tidigt inträdande kännedom om besvikna förhoppningar, hvilka göra äktenskapet till ett helvete.

Den första betingelsen för ett godt val ligger i den fysiska och psykiska harmonien, uti öfverensstämmelsen i

karaktärer, med andra ord i sinnets, hjärtats och själens sympati.“

“Ganska ofta är kärleken en bedräglig ledsagare; ju häftigare dess eld är, desto hastigare slocknar den. Kärleken betraktad såsom ett behof, såsom en fysisk drift, kan icke länge nära sig af sitt eget stoff; den förtärer i början allt och dör snart bort af brist på ny näring. — Man måste därför hysa ett visst misstroende till dessa uppbrusande känslösvall, till detta häftiga sträfvande af det ena könet mot det andra. Om äktenskapet kommer till stånd mitt under kärleksfeberns uppbrusning, så är ett nära förestående tillnyktrande att befara. Det är därför klokt att öfverlägga och dröja, innan man binder sig med oupplösliga band.

Klökheten bjuder, att de båda först en längre tid umgås med hvarandra, än de vanligen göra, för att bättre lära känna hvarandra, vinna en djupare ömsesidig kännedom om hvarandras sinnelag. — Om man förhåller sig så, förebygger man, så vidt möjligt, ångren.“ Märk detta väl!

Vår nästa afdelning skall blifva att betrakta:

III. Några uppenbara sidostigar, som bortföra från ett lyckligt äktenskap.

1. *Skämt och gyckel med det andra könets “ömma” känslor.*

Somliga räkna det såsom ett tillbörligt nöje att narraktigt tillvinna sig uppmärksamhet af en och annan person af det andra könet och få dessa att afgifva kärleksförklaringar, hvaraf de sedan föra mycket skämt och gyckel. Sådant skämt har svårare följder, än de besinna. Några underhålla dylikt gyckel långa tider och inbilla sitt lätt-trogna föremål sådant, som, när det befinnes vara falskhet, förorsakar den bedragne sår, frätande, stundom mycket farliga. Dylikt gyckel och skämt skall bland annat medföra samvetsförebräelse förr eller senare för den därtill skyldige.

2. *Förhastade löften om äktenskap.*

Att falskeligen gifva äktenskapslöfte, som man icke

ämna hålla, förstår Ni alla är en farlig sak, som af försynen icke undgår sitt straff, men att förhastad sig uti löftens gifvande om äktenskap är en ännu allmännare sidostig, som gjort mångas lycka om intet.

Det är så lätt gjort att blifva, som man säger, "litet kär" i en person, som man kanske mindre känner och straxt tro: "Du är mitt hjärtas ideal" och genast betyga trohet till äktenskap. Jag har mycken vetskap om denna sidostig och följer däraf, hvarför jag varnar eder. Akten eder för att gifva förhastade förbindelser!

Men om I hafven gifvit obetänksamma löften, så smygen eder dock aldrig feget eller gån brutalt ifrån sådant, utan söken på ädelt sätt att få detta ändrat! Säg ärligt och ödmjukt till vederbörande att du icke kan uppfylla hvad du lofvat! Bed vänligt om befrielse från dina gifna löften, hvilka du eljest vore pliktig att uppfylla! Om du så ödmjukt bekänner din öfverilning och söker förlåtelse för ditt fel, skall troligen den person, med hvilken din sak gäller, respektera din afbön samt skänka dig sin förlåtelse och du själf undgå framtida kval, som eljest komma att besvära dig i framtiden. "Säll är den, hvilken öfverträdelsen förlåten är, den synden öfverskyld är." "Den sin missgärning bekänner och öfvergifver skall få barmhertighet, men den henne döljer går på sistone illa."

En tredjed sidostig, mycket ruskig, tvingas jag af rättvisan att äfven något tala om och detta är:

3. *Okyskheten såsom grund till frieri och äktenskap.*

Huru skall jag yttra mig om denna svarta stig! Denna orenhetens påstmitta, mörkrets gärning, som förstört så många ädla människolif! Jag vredgas med helig nitälskan emot denna förförelse.

Huru hemska verkligheter finnas icke på detta område från både kvinnors och mäns sida. Jag vet om kvinnor, synnerligen äldre, som på skamligt sätt lockat till sig unga män och bedrifvit förbudna ting, därefter hafva omständigheterna tvingat mannen att gifta sig med samma kvinna, hvilken han i själfva verket aldrig älskat med kärlek, som är nödvändig för ett lyckligt äktenskap.

Ack, hvilka gräsliga lidanden makar, förenade på dylikt sätt, i all sin tid stundom få utstå.

Ännu oftare händer att män med okufvad lidelse närma sig unga kvinnor och bedraga dem. De stjåla de stackars flickornas kroppssrenhet och såra eller döda deras samvetsfrid. Äktenskap blifver sedan en nödvändig följd af deras beblandelse med hvarandra, men tänk huru många, som därför aldrig få någon lycka utan endast sorg och ånger.

Vakten eder för denna och andra sidostigar, som bortföra från ett lyckligt äktenskap.

Ännu en afdelning finner jag lämpligt att framställa, hvilken jag vill kalla

IV. Ett bihang till det sagda, eller reflektioner och erinringar i äktenskapsfrågan.

1. Orsaken hvarföre så många män gå ogifta tills de blifva gamla eller aldrig gifta sig.

Detta spörsmål sysselsätter med rätta många damers tankar och ingår stundom uti deras samtal. Jag vågar mig icke in på att vidlyftigt yttra mig om dessa labyrinter; men en sak, som jag tror att damerna ofta hafva svårt för att upptäcka, vill jag till deras fromma peka på och detta är:

De flästa kvinnors benägenhet för "lyx".

Få män sakna böjelse till det täcka könet. Nästan alla vilja gifta sig så snart som möjligt, men den ekonomiska frågan om huru stora inkomster en frus underhåll kräfver hindra många tänkande, redliga män att bilda familj. De betrakta kvinnorna, hvilka stå på samma nivå som de själfva af bildning och intelligens och finna kvinnornas högfärd, isynnerhet uti klädedräkten, vara så stor, att de icke våga att tänka på äktenskap med en af dessa "fjärilar".

Hvarje god, tänkande man önskar sig en praktisk, dugande kvinna till hustru. Därför vill jag gifva unga kvinnor det vänliga rådet att icke svärma för lyxen, utan i klädsel och åthäfvor visa anlag för rena seder och duglighet för att sköta ett hushåll och icke att glittra i salongen såsom en modedocka.

De unga damernas bemödanden att blifva dugliga husmödrar skall mycket bidraga till att de försiktiga, goda männen snart vilja gifta sig med en dylik kvinna. Jag vågar påstå, att det rådet till de unga kvinnorna, att de böra bortlägga mycket af lyxen och att de skola mera än hittills allmänt ådagalägga praktiska anlag för att sköta husliga göromål, skall vara ett bättre sätt för att förmå ungarlarne att gifta sig, än det, som en dam Charlotte Smith i Boston nyligen har framställt. Hon har nämligen till en kongress i Washington insändt en petition försedd med många underskrifter, i hvilken hon å sitt köns vägnar fordrar, att det skall åläggas hvarje man att ingå äktenskap och att han, om han af någon anledning vägrar, skall straffas. Eller hvad synes eder? Jag anser visserligen att landets lagar borde mera, än som nu är händelsen, gynna äktenskapet, men jag tror att den fria böjelsen och öfvertygelsen om fördelarne af att ingå äktenskap härvidlag är hälsosammare än lagtvånget.

Vi skola nu vidare tala om

2. *Flickors förnämsta bildning.*

Naturligtvis äro anspråken på kvinnornas bildning beroende på det stånd och de omgifningar, uti hvilka de skola stå. Men hvad hvarje flicka bör lära sig är att praktiskt sköta ett hushåll.

Härför behöfver hon icke allenast kunna tillreda välsmakande mat och vara hemmastadd uti att förfärdiga hvarje-handa handarbeten, utan hon bör därjämte hafva en viss insikt i hälsolagarnes anspråk för att så långt som möjligt kunna förebygga och mota sjukdomars inträngande uti familjen. Ty på kvinnans vetenskap häri beror i hög grad familjens lycka.

Sedan rörande barnuppfostran bör kvinnan begripa orsak och verkan. Hon måste förstå, att "som man vänjer ett barn låter det icke af då det gammalt varder", så att hon är beredd att afhålla sina barn såväl som sig själf från dåliga vanor, som kunna förorsaka mer eller mindre förgelse och faror.

För öfrigt, i den mån den unga kvinnans anlag och tillgångar medgifva, äro de fria konsterna och språkkunskap samt teologi och musik m. m. värda att eftersträfväs och kunna bidra till hennes fulländning för den husliga uppgiften, men dessa ting böra ingalunda anses så viktiga för kvinnan att äga som det förut nämnda. Ty en husfru är värd all heder, då hon är trogen i sin egentliga kallelse som maka och moder. Konsterna äro härvid underordnade ting.

Rörande några egenskaper, som icke äro beroende af rikedom ägande eller af att hafva gått igenom kurser uti elementarläroverk etc., men som kunna förvärfvas af hvarje ädelsinnad kvinna, skall jag låta A. Debay tala:

“En kvinna, hvars uppfostran är grundad på sunda grundsatser, utgör en lycka för sin familj och en prydnad för samhället. Afund, högmod, fåfänga, fördomar, vidskepelse hafva icke något tillträde till hennes hjärta, lust till förtal, svartsjuka, vrede och hat grumla aldrig hennes själs glädje.

Ibland de goda egenskaper, hvilka verka, att hvar och en älskar henne och söker hennes umgänge, låter sig icke åtskilja: ordningskärlek, sparsamhet, renlighet, blygsamhet, redlighet, tålmod, välgörenhet, kärlek till arbete, klokhet, uppriktighet, mod, förmåga af uppoffring och att kunna foga sig i svåra lägen.

Ordning och *sparsamhet* äro två egenskaper, som alltid gå tillsammans. De skapa trefnaden i ett hem, under det slöseri och oordning på kort tid förskingra den största förmögenhet. Hvad mannen genom sitt arbete tager in, måste frun sparsamt gifva ut; därför måste man vänja flickorna tidigt vid att ställa utgifterna efter inkomsterna. Rikedom ligger i sparsamheten liksom lyckan i den goda ordningen.

Renlighet, denna fruns outhärliga egenskap, består icke blott uti att använda omsorg på sin egen kropp och sin klädnad, utan äfven att göra detta med hänsyn till sin make och sina barn. Renlighet skapar ordning och behag

i ett hus. Lidande åsamkar sig en orenlig fru, ty hon blir föremål för afsmak och man undviker henne.

Blygsamhet. Intet anstår fruarne bättre än blygsamhet i klädedräkt och ord. Den sanna blygsamheten, utöfvar ett renande, förädlande inflytande på individen. En väl uppfostrad fru prålar aldrig med sin härkomst, sina titlar, sina goda kroppsliga och psykiska egenskaper. Blygsamhet är en egenskap, som täcker öfver rätt många fel. Den skygghet, som beledsagar den, är en bland kvinnans skönaste prydnader.

Redlighet. Denna första af dygder, hvilken åstadkommer att hvarje människa arbetar för sin medmänniskas väl, måste tidigt implantas i hvarje ung flickas hjärta. Att aldrig skada en annan måste blifva hos henne till en vana. — Barnet är, enligt sina naturliga anlag, böjdt för att begära och bemäktiga sig allt, som behagar det, utan att tänka öfver, om det gör ondt, tager det, gömmer det undanstulna och fröjdar sig däröfver. Det åligger alltså föräldrarna att bekämpa hos barnet detta naturliga begär att taga hvad det önskar. Det bästa medlet därtill är att genom praktiska exempel inpräglade hos det afsky för öfverlistning och stöld; snart tränger då den genom goda exempel framkallade vandan tillbaka det dåliga begäret, ty såsom Locke sade, vandan verkar ihärdigare än förnuftet. Redligheten framkallar förtroende, och lättar förhållandena till alla. De individer, som denna dygd fattas, äro farliga och föraktliga.

Välgörenhet. Det är dygden hos de goda, känsliga själarne; utan denna skulle de andra dygderna blifva ofruktbara för samhället. Man måste alltså vänja barnen från det de äro små vid välgörenhet, för att de upp vuxna må utöfva den i förhållande till ställning och medel. Belöningen för en god gärning ligger i tacksamheten hos den, som mottagit den. Otacksamhet bör ock icke afkyla den ädelmodiga längtan att göra godt. Att utöfva välgörenhet betyder, att så mycket som möjligt utjämna ödets orättvisa och de i den sociala lagstiftningen liggande missförhållanden.

Kärlek till arbete är en källa till öfverflöd och rike-

dom; det är det bästa medlet emot ledsnad, lättja och tröghet, hvarifrån så många laster uppstå. En fru, som förstår att sysselsätta sig i hemmet, föraktar de världsliga förströelserna och finner lyckan i sin familj. — Verksamhet och arbete är en kraft; tröghet är ett motstånd emot alla dygder, ett försvagande af den lefvande kraften. Tröghet gör människan mottaglig för smicker, inger henne benägenhet för hyckleri, okyskhet, egoism; den grundlägger passionernas herravälde och blir sålunda modern till alla laster. Arbetet däremot bortvisar de dåliga böjelserna, återställer ordning, och håller hälsan uppe.

Försiktighet skyddar för skador, det är ett gammalt ordstäf. Fruen måste vara försiktig i sitt förhållande, återhållsam i sina ord och handlingar, förtegen i afseende på allt, som hon ser eller hör. Hon skall icke blanda sig i andras angelägenheter, aldrig skall hon använda tvetydiga uttryck om andra. Hon skall aldrig tränga sina meningar på andra, och skall blygsamt gifva efter för män eller kvinnor, hvilka med all makt vilja hafva rätt. Hon skall därigenom förebygga den fiendskap, som hårdnackenhets i diskussioner ofta framkallar.

Tålmodet är en i äktenskapet alltigenom nödig egenkap. Dagarne äro icke alltid glada; det kommer mängen gång stormiga; då måste man tåligt afbida att lugnet återvänder. Allt efter sinnelaget och dess växlingar är maken mängen gång butter och lätt retlig; barnen äro larmande, nyfikna, hungriga, ohörsamma. — Modren behöfver då hela sin kallblodighet och ett bepröfvadt tålmod för att fördraga den enes butterhet och att stäfja den motsträfviga hallstarrigheten hos de andra.

Uppriktighet. Alla förhållanden, hvilka icke hafva uppriktighet till grundlag, äro mer eller mindre sorgliga. Man bedrager och bedrages, men förtjänar intet förtroende och man mottager intet sådant. Den kvinna, hvars hjärta fattas uppriktighet, är ränkfull och falsk; man fruktar och föraktar henne och drager sig tillbaka ifrån henne. För att vara vördad och aktad, måste kvinnan i alla sina handlingar ådagalägga frimodighet och uppriktighet.

Mod. Därmed förstå vi icke den bedröfliga jäsning, som förmår den ena människan att angripa den andra och utgjuta hennes blod; vi vilja fastmera tala om den ädla trängtan, hvilken drifver människan att med risk af sitt lif bistå den olycklige i en hotande fara. Vi vilja tala om den sällsynta dygd, som gör det möjligt, att man med beundransvärdt tålamoð fördrager missräkningar, olyckliga tilldragelser samt smärta. Denna art af mod, som gör mänskligheten någon nytta, skulle föräldrarne söka utveckla hos sina barn.

Uppoffring och förmågan att foga sig finnas oftare i kvinnans väsen än i männens. — Kvinnorna hafva vi att tacka för de skönaste exempel på dessa dygder. Man må slå upp historien och sagan om alla folk, så skall man se, att kvinnorna allra först utöfvade och befordrade välgörenhet och uppoffrade sig för sina medborgares väl. Öfverallt hvarest det handlar om utöfvandet af en ädel handling, om bringandet af ett offer, se vi alltid kvinnan. Om äfven uppoffring och försakelse äro naturliga för det kvinliga släktet, så är det dock alltid godt att väcka till lif dessa så betydande egenskaper genom läsning om sådana handlingar. Beherrskandet af sinligheten är en för den väluppfostrade kvinnan nödvändig dygd; utan den försvinner blygsamheten och utsväfningarne börja. Åt alla njutningar i allmänhet, och särskildt åt kärlekens, måste hon med måttlighet hängifva sig. — Omåttlighet härutinnan nedbryter inom kort en människa både fysiskt och psykiskt.

Sådana äro de egenskaper, som en god uppfostran skall inplanta i hjärtat hos unga flickor. Lycklig den man, som ingår äktenskap med en så uppfostrad kvinna. Rikedom, äreställen och allt, hvaröfver världen är så stolt, äro på långt när icke jämförliga med en sådan skatt.“

3. Några goda råd af föräldrar gifna till sina giftasvuxna barn.

I senast citerade bok läses “efter Giron och fru de Genlis“ sålunda:

“Du står i begrepp att gifta dig kära dotter; mottag af den, som önskar din lycka, några råd med afseende på

de nya förhållanden, hvori du inträder. Din kommande make är en utmärkt man. Valet af honom är en ära för dina föräldrar och för dig själf, emedan det är grundadt på dina goda egenskaper och icke på dina pänningar. Han har gifvit företrädet åt dig ibland andra unga flickor, och du har visat honom, att han icke har misstagit sig i sitt val.

Allt, mitt barn, är skönt under den korta tid, som man kallar smekmånaden. Dina nya anförvandter skola öfverhoppa dig med kärleksbevisningar och med uppmärksamhet af alla slag. Din make skall, lycklig öfver att äga dig, liksom berusa dig med sin kärlek. Dina önskingar skola vara befallningar för honom, hvilka han skall ifrigt bemöda sig att utföra. — Du skall smaka alla äktenskapets fröjder, utan att känna något af dess bitterhet. Men allt detta kan ändra sig; ja, det är svårt, att det förhåller sig annorlunda därmed. — På passionens uppbrusning följer lugn, och ganska ofta kommer därefter ligegiltighet. Följande äro dock de medel, hvad dig angår, som kunna fördröja denna nästan oundvikliga förändring.

Var alltid betänkt på att uppfylla alla höflighetsföreskrifter emot dina nya anförvandter. Älska och ära din svärfar och din svärmor; lyssna till deras råd och visa dem vördnad.

Anförtro dina hemligheter blott till din man och visa honom alltid den största frimodighet. Underlåt att tadtla honom i närvaro af en tredje, det skulle förminska den honom skänkta aktningen och kunde förminska hans böjelse för dig. Om han har vanor, som misshaga dig, så sök att bringa dem till att försvinna, men omärkligt. Men antag å din sida icke vanor, som äro oangenäma för honom. Bevara din blygsamhet såväl för människorna som i det förtroliga umgänget med din man; men denna din blygsamhet vare snarare frukten af en naturlig känsla, än af en religiös grundsats. Bannlys ifrån ditt hjärta till och med de minsta retelser till svartsjuka; den, som emot sin man fattar misstanke om otrohet, gör honom ofta skyldig därtill. Men skulle din misstanke vara grundad, så skall du använda mycket lugn, försiktighet och skicklighet att

kväfa en sådan olycklig förbindelse och föra honom åter till sin plikt. Det är icke tillräckligt att vara dygdig, du måste äfven vara älskvärd och tilldragande. Gör ditt hem angenämt, på det att din man icke må behöfva söka förströelser utomhus. Sök att gifva honom en sysselsättning i din närhet, som fjättrar honom. För honom så ofta som möjligt tillsammans med sina barn, ty ju mera en far är i beröring med sina barn, så mycket mera älskar han dem, och så mycket mera vill han blifva älskad af dem. Lämna åt honom hvarken tid eller möjlighet att hafva ledsamt, att hängifva sig åt andra passioner; fast vilja, tålmod och skicklighet kunna slutligen segra öfver allt. Var icke anspråksfull, ty det tröttar och besvärar maken och ingjuter i honom afsmak.

En sund själ i en sund kropp, ett älskande och känsligt hjärta, en fri och ädelmodig själ, öfver hvilken de väsenlösa föreställningar, hvilka förskräcka de vidskepliga, icke hafva någon makt, äro de bästa banden emellan makarne.

Fru de Genlis har sagt: din make må vara fast öfvertygad därom, att din närvaro i hvarje ögonblick blott kan vara honom angenäm. Det enda medlet att fjättra honom vid dig, är att alitid visa samma nöje vid hans anblick. Man kan aldrig förtala en fru, som, långt ifrån att undvika sin man, önskar att hafva honom till vittne af alla sina handlingar. Begagna det öfvergående herravälde, som kärleken skall gifva dig öfver honom, att förvärfva dig rätt till att frimodigt tala med honom om hans fel; men det bör alltid ske med den ton, som tillhör det mest kärleksfulla deltagande och uppoffrande vänskap. Fråga honom om råd, ifall du önskar att han skall rätta sig efter ditt. För att erhålla hans förtroende, måste du skänka honom ditt utan förbehåll. Skulle några stridigheter förekomma, så använd en ton af ömhet, och visa honom den största vördnad, men tål aldrig af honom något ord, någon rörelse, som sårar din finkänslighet, ju mera du i alla punkter är hänsynsfull emot honom, så mycket mera skall han hafva hänsyn för dig.

Skulle du få barn, så glöm icke, att deras första uppfostran är en plikt, som åligger modren.

Hoppas på Gud, kära dotter, ära sedligheten och dygden, dessa människans ädlaste egenskaper. Bannlys från ditt sinne alla fantastiska inbillningar och bruka din tankekraft, som alla tings upphofsman har gifvit dig, för att kunna skilja sanningen från lögnen; korteligen, vandra alltid så genom lifvet, att du undviker det onda och uppsöker alla tillfällen att göra godt; då skall du blifva älskad, aktad och ärad af alla.

Det berättas om en annan moder, som gaf sin son följande råd, då han stod i begrepp att välja sig hustru:

“Kära gossen min, jag är äldre än du och känner världen bättre. Akta dig, min son, att taga till hustru en ung — om än aldrig så bedårande — flicka, förrän det åtminstone lyckats dig 4 eller 5 gånger smyga dig in i huset, där hon bor, före frukosten. Du måste nödvändigt leta reda på, hur länge hon ligger om morgnarne. Du måste noga gifva akt på, om hennes hy är densamma om morgonen som om aftonen, eller om vatten och handduk hafva förtagit aftonens friskhet och fågring från hennes kinder. Du måste försöka få se henne i morgondräkten eller kamdräkten för att komma underfund med, huru hennes hår ser ut, när hon icke väntar dig. Du måste också höra hennes morgonsamtal med sin moder, ty om hon är övänlig och snäsig emot henne, så var viss om, att hon en gång skall blifva precis likadan emot dig. Men om du finner din tillbedda tidigt uppe på morgonen och trefligt klädd, med samma ansikte, samma leende, samma väl kammade hår, samma vänliga och hjärtliga sätt mot modern som mot dig och andra aftonen förut; om hon är sysselsatt med att göra frukosten i ordning i rättan tid — då, min käre son, kan du vara viss om, att hon blir en god hustru, med hvilken du kan lefva lycklig ett helt lif. Sök därför vinna henne ju förr dess hällre.“

Dessa föräldrars råd böra beaktas, de äro värda det.

4. *Opassande ålder mellan äktenskapskontrahenter.*

Därom säger bland annat Debay sålunda:

“Redan i 'äktenskapets hygien' har blifvit sagdt, att den för frambringande af kraftiga barn passande åldern är för kvinnan emellan 20 och 30 år, för mannen emellan 30 och 40 år. Efter denna fysiologiska sats måste mannen vara 8 till 10 år äldre än kvinnan. Om det afvikes starkt från denna regel, om t. ex. en 40-årig man gifter sig med en 18-årig flicka, eller omvänt, så uppstå vanligen däraf ohjäpliga brister och olyckliga påföljder. Detta kallas icke att gifta sig, det kallas att vara oförnuftig, att viga sig i en ålder, då den manliga kraften börjar aftaga, eller den kvinnliga fruktsamheten upphört. Någon tid efter ett sådant äktenskapsförbund emellan makar af så olika ålder, inträder så ofta likgiltighet och afsmak, och snart utbryta stormar under det äktenskapliga taket, om nämligen den yngre af de tvänne äktenskapskontrahenterna, då han icke finner hos den andre de önskade egenskaperna, söker på annat håll ett väsen, hos hvilket karakter och böjelser mera öfverensstämma med hans egna.“

“Antag att en 60-årig gifter sig med en 18 till 20-årig, hvad godt skall följa däraf? Hvilka tankar och känslor skola röra sig hos den unga kvinnan, då hon kommer hem från ett sällskap af unga, lefnadsglada människor, och ser sig tvungen att dela en gubbes läger? — Äktenskapen emellan så olika lefnadsåldrar äro antingen ett köp eller en försäljning, d. v. s. den rike och lystna gubbäldern köper den fattiga, ungdomliga individen. Hvad måste man vänta af sådana äktenskap? Tydligen intet godt.“

Af det som här framgått af Debays ord vill jag endast betona, att mannen bör vara äldre än kvinnan i ett äktenskap. Men jag anser mig icke behöfva bevisa, hvarför jag håller så före.

Om en annan viktig omständighet vill jag nu anföra ur tidningen Stridsropet af William Boot följande:

5. *Får en förlofning brytas?*

“En trolofning innebär en högtidlig förpliktelse mellan tvänne kontrahenter att de skola gifta sig med hvarandra, så framt inga hinder, öfver hvilka parterna själfva sakna

kontroll, skulle uppstå, eller så framt icke under bekantskapen någonting skulle yppas, som visar att föreningen icke skulle vara önskvärd; eller någonting bringas i ljuset, som vid förlofningens ingående var okänt och som berättigar att afbryta den.

Men här kanske man frågar mig, huruvida man alls får hysa en sådan tanke, som att en förbindelse kan upplösas, efter det en trolofning blifvit ingången? Jag svarar, att jag tror man får det. Under vissa förhållanden kan ett sådant tillvägagående vara icke allenast tillåtligt, utan rätt önskvärdt. Vi hafva sagt, att ett af förlofningstidens ändamål är, antingen att bereda kontrahenterna tid och tillfälle att förvärfva den tillräckliga ömsesidiga kännedom om hvarandras lynne, motiver och karaktärer i allmänhet, som rättfärdigar deras inträde i den intima och varaktiga förening som äktenskapet innebär, eller också att praktiskt förbjuda densamma.

På samma gång som det är högeligen att beklaga, om vare sig en man eller en kvinna bryter en förlofning af rent själfviska orsaker, skulle likväl det, att gå till den motsatta ytterligheten och säga att ingen förlofning under några som helst förhållanden finge brytas, sannolikt leda till ännu mer beklagansvärda följder, än dem som kunna uppstå genom erkännandet att omständigheter undantagsvis kunna inträffa, hvilka skäligen berättiga till upplösningen af en förlofning.

Hvad säger jag då?

Jag svarar, att jag anser att en förlofningsförbindelse får brytas på följande vilkor:

1. *Då det sker genom ömsesidigt samtycke.* Det vill säga, när båda parterna verkligen och till fullo komma öfverens om att det vore bäst att icke fortsätta bekantskapen.

2. Då den ena parten söker befrielse från en förlofning i strid mot den andras önskingar, har han rättighet att bli befriad, om de anförda skälen, af opartiska personer, valda af myndighet, pröfvas vara af tillräcklig vikt att göra det sannolikt att föreningen skulle bli olycklig.

Medan jag är inne på detta ämne, skulle jag vilja gifva en eller ett par varningar till dem som stå utom och ofta äro synnerligen frispråkiga att uttrycka sina åsikter i dylika angelägenheter.

1. Jag tror att de, som äro okunniga om förhållandena och känslorna hos dem som saken närmast gäller, böra vara villiga att tro, att en person, som söker afbryta en förbindelse, kan hafva tillräckliga skäl för att göra det, isynnerhet då han eller hon är villig att hänskjuta saken åt erfarna och opartiska kamraters pröfning.

2. Utomstående personer böra alltid komma ihåg, att det elände som följer på en bruten förlofning, ofta är vida mindre, än det som följer på ett illa valdt äktenskap.

3. Att det icke alltid, om ens någonsin, är visligt gjordt af någondera kontrahenten att tvinga den andra att uppfylla ett äktenskapslöfte, tvärt emot dens omdöme och känslor. Kärleken kommer icke alltid, då det äktenskapliga bandet knytes. Ofta är det raka motsatsen, och mången stackars kvinna har under sådana förhållanden hela lifvet igenom måst utstå alla slags obehag och därtill förebräelsen: "det var du, som tvingade mig att ta' dig," hvilket ingalunda gjort pröfningen lättare att bära.

Men på samma gång vill jag icke, att något af det, som jag sagt i någons ögon skall minska det förakt jag känner för en man, som sedan han med möda och arbete vunnit en kvinnas känslor, låter sitt hjärta dragas bort ifrån henne och så under en eller annan förevändning tager tillbaka sitt trolofningslöfte och lämnar henne att framläpa sitt återstående lif med ett krossadt hjärta. Jag har icke ord att uttrycka det förakt jag känner för ett sådant fegt och uselt beteende, och det enda som kan tillfredsställa mig vid tanken därpå är förvissningen att Gud icke är en oberörd åskådare och den öfvertygelsen, som jag fått genom egna iakttagelser, under det jag gått min väg fram genom lifvet, att nämligen han vanligtvis gifver tillkänna sitt miss-hag däröfver på ett mycket eftertryckligt sätt redan i denna världen.

Jag beder ännu en gång att mina unga vänner må

noga öfverväga frågan och se sig väl före, innan de afgifva några förlofningslöften, men sedan de en gång gjort så, tillråder jag dem att *vara trogna* sitt uppsåt och sålunda tillförsäkra sig Guds välsignelse öfver den därpå följande föreningen och alla de följder den kan komma att medföra.“

En annan sida af vårt ämne beskriver samme författare uti samma anförda frälsningsarméns tidning, som jag anser värd att äfven här framhålla.

6. *Huru man skall sköta kärleksaffärer.*

En mycket intressant rubrik för min artikel, icke sannt? Åtminstone tycker jag så själf. Men jag är en liten smula rädd för, huruvida jag skall bli i stånd att uppfylla alla de högtflygande förväntningar den måhända skall väcka i många hjärtan bland mina läsare. Jag föreställer mig på förhand, att jag af några bland dessa kommer att anses såsom en gammalmodig person, hvilken glömt, om han ens någonsin vetat af, erfarenheterna och fröjderna under den gyllene period, som innefattas under namn af förlofnings-tiden, och hvilken, ifall han finge sin vilja fram, skulle förvandla lifvet, i alla dess olika sidor, till en reglements-enlig kretsgång af tråkiga, enformiga plikter.

Sakta min vän, håll inne med ditt klander! Du röjer endast din obekantskap med Generalen, och i stället för att sålunda klaga i förväg, hör mig tåligt till slut angående detta grannliga ämne! Om jag ej misstager mig, skola mina råd, om de följas, göra just den sak vi afhandla långt mera tillfredsställande, intressant och njutningsrik, än hvad den eljest är. Men låt oss se och höra hvilka de råd äro, som jag har att gifva. Och innan jag går längre, må det tillåtas mig att anmärka, att allt hvad jag har att säga till mina unga kamrater kan sammanfattas i en enda mening, nämligen denna: — “Betrakta din förlofning såsom en allvarlig och hederlig sak, och låt allt hvad som säges eller göres i samband därmed, sägas eller göras på det rättframma och värdiga sätt, som passar din ställning.“ Tillåt mig dock att litet närmare utveckla saken

— i form af några få varningar till dem, som redan äro förlofvade.

1. Akta er för att taga eder förlofning, och det umgänge, som är en följd däraf, till anledning för något handlingssätt eller samtal, som är narraktigt, simpelt eller opassande för eder ställning såsom Guds söner och döttrar och korsets soldater. Det har ofta blifvit min lott, tyvärr! att iakttaga, hurusom åtskilliga människor, hvilka äro förnuftiga i alla andra hänseenden, fullkomligt tappa hufvudet och handla på det svagaste och mest dåraktiga sätt under sådana förhållanden.

2. *Akta er för att taga er förlofning till förevändning för att öda bort tid.* Jag behöfver icke säga huru ofta detta händer, och hurusom själfva underrättelsen om att någon blifvit förlofvad genast framkallar tanken på att så och så många timmar nu skola fråndragas den tid, som eljest är anslagen till pliktens utöfning.

3. *Akta er för all otillbörlig förtrolighet och alla oförnuftiga öfverdrifter,* då ni sällskapa med hvarandra. Den vise hade rätt, när han sade: "Förtrolighet föder förakt." Uppför eder alltid i andras närvaro med en värdig återhållsamhet, och låt allt edert privata umgänge stå i öfverensstämmelse med blygsamhetens bud och seder. Gör ingenting, som skulle minska den ömsesidiga aktning ni känna för hvarandra — den aktning som först ledde er till förlofningen. Då ni blifva äldre, skola ni finna att den högsta visdom ligger till grund för detta råd.

4. *Skryt icke af eder förlofning mer än hvad som är nödvändigt och förnuftigt; tala ej därom med hvarje främling, som kommer i er väg.* Detta är en frestelse, inför hvilken små och världsliga sinnen blott alltför ofta duka under och såmedelst göra sig löjligen inför ointresserade åskådare.

Och låt mig nu gifva er ett eller två råd om hvad som bör göras.

1. Så vidt det låter sig göra utan att komma i kollision med någon annan plikt, försäkra er om skäligen tillfälle till det umgänge, hvarigenom ni skola bli i stånd att

afgöra, huruvida ni äro lämpliga för hvarandra, och som skall vidmakthålla, nära och utveckla den tillgifvenhet som redan finnes.

2. Begynn eder förening med att så vidt möjligt är låta den tjäna eder till ömsesidig hjälp i edert arbete för Gud och själar. Hällre än att Guds rike skulle lida genom de nya förhållanden, i hvilka ni ha inträdt, föresätt er att det skall bli motsatsen.

3. Låt edert umgänge, vare sig det är muntligt eller skriftligt, vara förnuftigt, andligt och nyttigt. Var icke angelägna om att råkas alltför ofta, men när ni råkas, vaka öfver edra samtal och låt dem tjäna till största möjliga nytta. Samma råd bör likaledes tillämpas på eder brefväxling:

- a. — Tag för vana att skrifva med regelbundna melantider, men var ingen slaf under regeln.
- b. — Då ni skrifva, haf till mål att säga något som skall gagna. Akta er för att fylla papperet med uppstyltadt nonsens eller högtflygande känslöphjeller.
- c. — Gör edra bref, så vidt ni kunna, till medel, icke allenast att öfverbringa försäkringar om oafbruten tillgifvenhet, eller att skildra en kommande glad och nyttig framtid, eller att förtälja om hvad Gud håller på att visa er i ert arbete för honom — hvilket allt är intressant och nyttigt — utan också att meddela undervisning, varna mot misstag, uppväcka till större flit och hängifvenhet, samt i allmänhet leda hvarandra in i erfarenheten af full frälsning.

4. Odla ömsesidig fördragsamhet med hvarandras ofullkomligheter, svagheter och brister. Sedan bekantskaper har förlorat den första nyhetens behag, kommer den verkliga karaktären å ömse sidor att framträda, och skall tyvärr! blott alltför ofta röja en massa brister — om också ingenting mera allvarsamt — dock tillräckligt stora att framkalla utöfningsen af allt det tålmod ni ha till, edert förfogande.

5. Klaga icke, emedan du icke finner fullkomlighet hos din trolofvade. Alidenstund du icke är i stånd att själf

gifva detta, bör du icke vara så oersonlig, att du fordrar sådant hos någon annan. Man påstår att kärleken är blind för det älskades föremålets fel. Jag ber dig icke vara blind för din älskades fel och brister, utan jag säger: ursäkta och öfverskyl dem och sök att få dem afhjälpta. Men såsom du väntar att tålmod skall utöfvas med afseende på dina egna brister, haf fördrag med den andres.

6. Odlå din tillgifvenhet. Om du icke finner att du kan skänka all den kärlek och det intresse, som du känner att du borde gifva och som du väntade att du skulle vara i stånd att gifva, eller, hvilket är ännu mer beklagligt, om du skulle finna att din tillgifvenhet aftager, vaka då och bed, och håll ditt hjärta troget dina löften och tillåt dig icke att umgås med tanken på att blifva otrogen — nej, icke ens för ett ögonblick. Om du förblifver trogen, skall kärleken och glöden återvända till din själ och tillväxa under tidens lopp.

7. Om *du* åter skulle inbilla dig, att du icke får all den ömma och uteslutande kärlek, som du tycker du har rätt att vänta, eller som du hade beräknat, blif då icke vresig eller använd förebrående ord, utan lägg i dagen ökad omtanke i dina ömhetsbevisningar och visa din egen tillgifvenhet i högre mått, och du skall därigenom bättre tillvinna dig den genkärlek du åstundar.

8. Slå genast in på den banan att främja hvarandras lycka, helgelse och användbarhet i Guds rike, hvarmed ni sedan skola fortsätta under ert äktenskap. Bed alltid tillsammans, då ni mötas och skiljas åt. Studera samtidigt samma del af bibeln, läs samma böcker, sjung samma sånger, bed vid samma timme om samma välsignelse, vandra i hvitt med samme Frälsare, dela samma sorger och samma fröjder — och Gud skall vara med er.

9. Tillåt er icke att i förhastande draga den slutsatsen att, emedan svårigheter uppstå och missförstånd inträffa då er förlofning blir äldre, ni därför skulle ha misslagit er. Låt icke sådant leda er till att i anfall af nedslagenhet gå åstad och säga och göra saker, som ni sedermera måste beklaga och ångra. Det ligger mycken

sanning i det gamla ordspråket: "Den sanna kärlekens ström flyter aldrig lugnt." För att nu ingenting säga om världen utomkring er, är det så, att själfva den kärlek, ni hysa för hvarandra, bär i sitt sköte tusen anledningar till missförstånd och farhågor.

Haf tålmod blott, och om eder sanna kärleks ström icke flyter så lugn, utan den understundom går genom mycket grunda och upprörda farvatten, skall den likväl, om den får fortsätta sitt lopp, i sinom tid åter komma ut "på djupt vatten."

Huru som helst, gråla aldrig genom postkontoret! Uppskjut afgörandet af hvarje svårighet, tills ni ha tillfälle att mötas ansikte mot ansikte, och då ni äro tillsammans hand i hand och öga mot öga, skola tvifvel och farhågor skyndsamt flykta sin kos.

Och nu har jag talat till slut i detta ämne.

7. Tankekorn.

"Mannen är blott genom äktenskapet i verkligheten man, kvinnan genom detsamma i verkligheten kvinna, då de därigenom kunna frambringa sin like. Man och kvinna af god lefnadsvandel skola icke gå ensamma genom lifvet; därigenom att de förena sig med hvarandra finna de lycka på jorden och afbetala sin skuld till staten, i det att de lämna undersåtar till densamma. Därigenom att de gifva sina barn en god uppfostran och lära dem att uppfylla sina medborgerliga plikter äro man och kvinna i verkligheten nyttiga för samhället. Korteligen, äktenskapet gör mannen och kvinnan fullkomliga, för det första emedan det är nödvändigt för en fullständig utveckling af deras organisation, och för det andra emedan de tvingas till arbete för att uppehålla lifvet hos sin familj."

*

"Kvinnan är den hoppets stråle, som förgyller mannens lif, ty utan henne ingen kärlek och följaktligen ingen lycka."

"Vi få skörda, hvad vi så
 Här i lifvets såningstid.
 Skall väl glädje eller sorg sist bli vår lott?
 Må den tanken för oss stå:
 Efter jordelivets strid
 Få vi skörda af det slag, som här vi sått.
 Skördetiden är så nära.
 Medan än är såningstid,
 Må den tanken för oss stå:
 Efter jordelivets strid
 Få vi skörda samma slag, som här vi så.

Redan här vi skörda få,
 Hvad vi så, o dyra själ,
 Sår du hvetet eller sår du ogräs ut?
 Låt den tanken för dig stå,
 Göm i hjärtat orden väl:
 Hvad jag sår, jag säkert skörda skall till slut.
 Skördetiden är så nära.
 Medan än är såningstid
 Må den tanken för oss stå:
 Efter jordelivets strid
 Få vi skörda samma slag, som här vi så."

(N:o 528 i Nya Pilgrimssånger.)

Från Joh. Lundells förlag, *Lysekil*, kan rekvi-
reras:

”Hvardagsråd i hälsofrågor.”

Pris häftad 75 öre, bunden i klotband 1: 15.

Omdömen: ”Denna bok rekommenderas varmt.“

”Den är värd att läsas af en och hvar.”

”Den är ett nöje att läsa. Vi uppmana ung och gammal att skaffa sig boken.”

”Barnalydnad.”

Anvisningar för föräldrar att fostra sina barn till
lydnad. Pris häftad 40 öre, bunden i klotband 85 öre.

Omdömen: ”Den gifver utmärkta och väl bepröfvade anvis-
ningar i ämnet.” ”Detta lilla billiga arbete kan ej nog varmt
rekommenderas till alla föräldrars begrundande.“ ”Vi tillstå
uppriktigt, att vi sällan läst en bok, som så bär sanningens
prägel i fråga om det bästa sättet att uppfostra barnen till
lydnad mot Gud och människor. Du fader och du moder
som vill ditt eget och dina barns bästa — köp den boken!”

Flera sorter af barnlitteratur finnes.

OBS! Vid rekvisition för minst 5 kr. lämnas 50
proc. rabatt på alla häftade böcker och 33 å de bundna.
Sparmärken tagas gärna i likvid.

Maltos Cannabis, som vunnit ett exempellöst erkännande
af såväl allmänheten som läkare och ve-
tenskapsmän, har på senaste tiden börjat undanträngas något
af vårt nya Maltospreparat.

Närsalt-Maltos, som vi efter ett besök hos den framstående
läkaren Dr. A. Lahmann i Dresden ansett
oss böra framställa genom att tillsätta vår Maltos Cannabis
med från växtriket erhållna närsalter, hvarigenom preparatet
vunnit såväl i smak och hållbarhet som isynnerhet i värde.
Äfven våra öfriga

Maltospreparater, Cacao, Brösthonung, Maltos-Cakes, Kraftbröd och Kraftmjöl för barn äfvensom vattenlöslig Maltos Cannabis, vattenlöslig Maltos med järn, Närsalt-Cacao, Närsalt-Cakes, Maltextrakt med närsalt och Alfa Maltos m. fl. äro särdeles omtyckta och hafva funnit en vidsträckt användning, som dagligen synes ökas.

Vi begagna tillfället att rekommendera vår tillverkning äfven af de flesta i handeln vanligen förekommande tekniska hushållsartiklar (särskildt framhållas de omtyckta s. k. 25-öres-artiklarne) såsom: **Aseptin**, äfven i satser, **Vaselinpomada**, **Silfverpolértvål**, **Sundhetssalt**, **Mentolinpulver**, **Amerikansk Samaritbalsam**, **Lysoltvål** samt **Sko- och Lädersmörjor** af yppersta slag m. m., å hvilka på begäran fullständig priskurant erhålles gratis och franco.

Tillverkning af **Skrif-, Kopie-, Salön- och Skolbläck** under öfverinseende af ingenjör FR. SEGERLIND.

Såsom speciellt nytt påpeka vi vår rikhaltiga sortering af **Tvåler** och **Parfymer** samt **Miranda** och **Nektarpreparater**, hvilka på utställningarna i Malmö och Stockholm tilldrogo sig synnerlig uppmärksamhet.

Detailförsäljning hos de flesta välfournerade diversehandlande i Skandinavien. Vid partiordres hänvände man sig direkt till

Aktiebolaget Tekniska Fabriken Röda Korset,
STOCKHOLM.

Hvarför bör man använda

 Sunlight-Tvålen?

Den är tillverkad af de bästa råmaterialer och fullkomligt fri från skadliga ämnen.

Den krymper icke ylle utan gör det mjukt, elastiskt och behagligt för huden.

Den gör edra kläder riktigt rena, hvita och friska utan borstning, med minsta kostnad, minsta tidsförlust och minsta besvär.

Den fördärfvar icke de ömtåligaste händer eller finaste siden och är den bästa tvålen till allting.

Sundligt-Tvålen säljes till *nedsatt pris öfverallt och i parti hos*
Axel Bergmark & C:o, Rudolph Jeansson,
Göteborg. Stockholm, Stadsgården.

Äfvenledes rekommenderas för hvarje hushåll

Lever's carboliserade tvål

såsom varande den **bästa** carboliserade tvål, som existerar.

Ovärderlig för tvätt af smutsigt linne och ylle, **borttager** den all **osund lukt**, fördrifver ohyra och skyddar för all slags smitta, hvarför den ej nog kan rekommenderas vid **epidemier** och **sjukdomsfall**. **Borde aldrig saknas** hvarken vid lasaretter, kaserner, arbetsinrättningar och badhus eller i **något hushåll**. — Det är den bästa antiseptisk. och desinfektiska tvål som finnes för hälsans bibehållande och sjukdomars förekommande.

Säljes öfverallt och i parti hos

Rudolph Jeansson.

